K2

19 MENOT Venyttelyä ja verkkaritanssia senioreille Haukiputaalla

21 LUKIJALTA Kiitos, minulle myös lyhennetty työviikko

23 IHMISET Vilkunan suvusta on tullut kirjailijoita ja tieteilijöitä

Päiväkirja käy edelleen terapeutista

Sivu 24

PEKKA PEURA/ARKISTO

Sauli Niinistö veti mediaa Oulun Rotuaarille 24. tammikuuta.

Lukija-palauttetta

Niinistöstä:

”Aina enemmän Niinistön kannattajien kirjoituksia Lukijalta-palstalla ja lehtijutuista paistaa lehden kanta. Hävetkää!”

”Kyllä on Kalevan toimittajilla aika törkeää loan heittoa Niinistöä kohtaan.”

Keskustasta:

”Onpa hauskaa huomata, että Kaleva voi kerran kuudessa vuodessa kirjoittaa jotain myönteistä Keskustasta. Tiedämme kyllä miksi: vaalit.”

”Olisi Kalevakin voinut jo aikaisemmin miettiä kantaansa. Kyllä se teki kaikkensa, jotta sai pätevimmän presidenttiehdokkaan, Paavo Väyrysen, tiputettua pois toiselta kierrokselta.”

Pääkirjoituksista:

”Pääkirjoitussivun kirjoittajat eivät tunnu ymmärtävän, että käynnissä on henkilövaalit. Mielikuvitukselliset puoluepoliittiset analyysit ärsyttävät.”

22 PERJANTAI 20. TAMMIKUUTA 2012

PÄÄKIRJOITUS

YHTEYSTIEDOT:
Puhelin 044 799 5811
Sähköposti paatoksivu@kaleva.fi
Kalevan vaihde 08 5377 111

Presidentin rooli mietityttää

Presidentinvaalikampanjassa on keskusteltu paljon kaikesta, mutta vähän ulkopolitiikasta. Voi hyvällä syyllä kysyä, tarvitaanko Suomessa enää presidenttiä, jolla on ulkopoliittista valtaa.

K. LEHDEN KANTA

Presidentinvaalin ensimmäinen kierros on kalkkiviivoilla. Vaalikeskustelut ovat ohi ja loppuratsastus huipentuu vaaljuhliin. Yksissäjan osalta asetelma on varsin selvä. Kokoomuksen Sauli Niinistön johtoasemaa on notkahtaneista gallup-luukemista huolimatta vaikea horjuttaa. Jäntitys tiivistyy lähinnä siihen, kenet Niinistö saa seurakseen toiselle kierrokselle.

Kampanjointi on sujunut asiallisissa merkeissä. Mainostamisyritykset ovat kilpisty-

Presidentinvaali on henkilövaali. Siksi presidentin persoona ja mielipiteet kiinnostavat enemmän kuin varsinaiset presidentin toimivaltaan kuuluvat ulkopoliittiset kysymykset. EU:n talouskriisi on ollut kampanjan kestoaihe, vaikka presidentillä ei ole asiassa osaa eikä arpaa.

Yllättävän moni ehdokas on ilmaisut valmuutensa käyttää presidentin valtaoikeuksia ja vaikutusvaltaa myös sisäpoliittisissa kysy-

...lainen kansanval-

Kalevan pääkirjoitus 20. tammikuuta.

RISTO RASILA/ARKISTO

Paavo Väyrynen maakuntakiertueella Vihannissa 9. marraskuuta 2011.

Vaaliuutisointi kuumentaa

Kaleva sai presidentinvaalien yhteydessä melkoista lukijaryöpytystä. Lehden nähtiin valjastaneen itsensä yksittäisten ehdokkaiden äänitorveksi. Tosin suosikkien valinnasta ei välttämättä oltu aina samaa mieltä. Käytännössä kustantaja määrittää tavoitteet, päätoimittaja vastaa, toimittaja tekee journalistisin perustein.

Mediatohtori

Kuinka puolueeton sanomalehden on oltava?

Laki sinällään ei edellytä tiedotusvälineiltä mitään erityisiä linjanmäärityksiä omalle toiminnalleen. Riittää, että julkaisusta käy ilmi tieto julkaisijasta ja tämän nimittämästä vastaavasta päätoimittajasta.

Käytännössä kustantaja määrittää lehden toimintapolitiikan, jonka ohjeistaminen toimitukselle on päätoimittajan vastuulla. Päätoimittajan mahdolliset omat poliittiset mieltymykset voivat näkyä pääkirjoituksissa, mutta mieltymisten suunnitelmallinen ulottaminen esimerkiksi uutistoimintaan paljastuisi lukijoille saman tien.

Puoluepoliittisesti sitoutumattomaksi julistautuneelle lehdelle tämäntapainen välistäveto olisi turmiollista uskottavuuden, lukijoiden sitoutumisen ja näistä riippuvan välineen taloudellisen menestyksen kannalta.

Toimitustyön eettiset säännöt edellyttävät vain ”pyrkimystä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen”. Julkaistujen tietojen ei välttämättä tarvitse olla monipuolisia tai olennaisia ainakaan yksittäisissä jutuissa. Yksipuoliset näkökannat, lähteiden valinnat ja asioiden painotukset pidemmän aikaa ovat kuitenkin omiaan leimaamaan jonkin aiheen käsittelyn puolueelliseksi ja vahvistavan lukijoiden arvioita tiedotusvälineen linjanvalinnasta.

Jos esimerkiksi vaaliehdokkaiden haastattelut toteutetaan heistä koostuvana sarjana, jo julkaistut ja jatkossa julkaistavat haastatellut ja niiden aikataulut kannattaa kerrata erikseen jokaisen jutun kohdalla ehdokkaiden boikotointiin tai suosimiseen kohdistuvien epäilyjen välttämiseksi.

Luonnollisestikaan toimittajat eivät saa laittaa haastateltavien lausumaksi omia tulkintojaan. Lukijoiden on pystyttävä tietämään, kuka on äänessä missäkin osassa juttua.

Journalismin eettiset ohjeet korostavat lisäksi tiedonvälitystä koskevien ratkaisujen tekemistä ”journalistisin perustein”.

Samalla korostetaan päätösvallan luovuttamattomuutta toimituksen ulkopuolelle. Journalistien on esimerkiksi torjuttava työhönsä kohdistuvaa ohjaavaa, estävää tai rajoittavaa painostusta.

Toimittajan on tarvittaessa tuotava jutussaan esiin asemansa ja kytköksensä käsittelemäänsä asiaan, jotta lukijat pystyisivät arvioimaan, onko niillä voinut olla vaikutusta jutun toteutukseen ja kirjoittajan riippumattomuuteen.

Lisäksi joidenkin aiheiden kohdalla päätoimittajan on syytä erikseen varmistua toimittajan jääviydestä asian käsittelemiseksi jo ennakolta.

Vastaavanlaiset vaatimukset journalistisen toiminnan läpinäkyvyydestä koskevat myös yksittäisiä tiedotusvälineitä, konsernia tai sen omistajia, kuten esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisointia samaan konserniin kuuluvasta Nelosesta.

Tekemässäni päätoimittajakyselyssä joitakin vuosia sitten ilmeni, että sanomalehdet eivät rekrytoi toimittajia poliittisten näkemysten pohjalta, joita useinkaan ei edes tiedustella.

Valittavien on ennen kaikkea oltava ”hyviä tyyppejä” eli hallittava alan työskentelymenetelmät ja oltava valmiita tarttumaan vaihteleviin uutisaiheisiin. Esimerkiksi alan koulutusta arvostettiin selvästi hankittua työkokemusta vähemmän.

Toimittajien poliittinen sitoutuneisuuskin on varsin vähäistä. Journalistien oman ammattiliiton kyselyssä harvalla toimittajalla oli vakiintunut puoluekanta, esimerkiksi alle 30-vuotiaista 12 prosentilla, 30–40-vuotiaista alle 30 prosentilla ja tätä vanhemmassakin ikäluokassa vain joka kolmannella.

Saman kyselyn mukaan työnantajan ja toimituksen johdon poliittisilla kannoilla kuitenkin uskottiin olevan vaikutusta viestimen sisältöön. Vastaajien mukaan lehden ulosanti kertoo kustantajan ajattelusta päätoimittajienkin ollessa ”renkejä”.

Myöskään toimittajien henkilökohtaiset kannat eivät voi olla vaikuttamatta omaan työhön. Tällaisissa tilanteissa toimittajilta vaaditaan hereillä oloa, tilanteiden tiedostamista ja henkilökohtaista itsekritiikkiä.

Heikki Kuutti
heikki.kuutti@jyu.fi

Viestintäoikeuden ja journalismietiikan asiantuntija, FT Heikki Kuutti arvioi Kalevan juttuja tällä palstalla.
Kuutti keskittyy arvioinneissaan tänä vuonna lukijapalautteeseen.

Arviot löytyvät myös osoitteesta
www.kaleva.fi/mediatohtori

Puolueideologiasta osinkotuottoon

Heikki Kuutti

Suomalaisille sanomalehdille oli vielä 1990-luvulle asti tyypillistä poliittinen sitoutuneisuus tai ainakin ideologia- tai puolueperäinen sympatia. Näin määrittelee seitsenpäiväisten sanomalehtien linjapapereiden syntyä ja muutoksia väitöskirjassaan selvittänyt **Keijo Lehto**.

Tämän jälkeen poliittisen kannatuksen tavoittelu vaihtui mediayhtiöiden omistajien osinkoihin ja osakkeen arvonnousuun kohdistuviin tavoitteisiin.

Sanomalehdistö Suomessa on saanut elinvoimansa omalta levikkialueeltaan ja ollut näin ollen kokonaisuutena jopa huomattavan sitoutunut sen menestymiseen.

Länsimaisessa journalismissa korostuva kriittisyys nousi suomalaisessa lehdistössä merkittävämpään asemaan vasta 2000-luvulla.

Tällä hetkellä toimialan kehitykselle on tyypillistä kasvavat tulospaineet, lehdistön arkipäiväistyminen ja lukijoiden erityinen tavoittelu.

Aiemmin korostunut objektiivisuus on korvautunut luotettavuudella ja mahdollisuudella auttaa lukijoita toteuttamaan omaa sananvapauttaan sanomalehden palstoilla. Toimittajilla on aiempaa enemmän mahdollisuuksia käsitellä jutuissaan lukijoille tärkeitä asioita.

Samalla sanomalehdistön perinteisesti vahva yhteiskunnallinen rooli on Lehdon näkemyksen mukaan kuitenkin vaarassa heikentyä.

Lähde: Keijo Lehto, Aatteista arkeen. Suomalaisten seitsenpäiväisten sanomalehtien linjapapereiden synty ja muutos 1971-2005. Jyväskylän yliopisto 2006

Kotistudiossa

Jarno Mällinen
jarno.mallinen@kaleva.fi

Puhe virtaa virtaavassa maailmassa

Arthur Pennin ohjaaman *Yön siirrot* -trillerin sisältämän tunnetun vertauksen mukaan **Eric Rohmerin** filmit ovat ”kuin maalin kuivumista katselisi”. Yhdysvaltalaisesta toiminta- ja juonikeskeisestä perspektiivistä nähtynä näin voi tosiaan olla: ranskalaisohjaajan pienimuotoiset keskusteluelokuvat ovat spektaakkelin vastakohta ja vaativat katsojalta keskittymistä ja vaivannäköä. Sellaisina ne ovat myös tyystin epämuodikkaita.

MTV3:n Ava onkin osoittanut kunnioitettavaa siviilirohkeutta esittäessään sikermän Rohmerin ohjauksia. Sinänsä teokset sopivat kaupallisen ”naiskanavan” pirtaan, sillä ne käsittelevät ihmissuhteiden ja romanssien kiemuroita; käsittelytapa tekee niistä kuitenkin ainutlaatuisia.

Keskeisellä sijalla on kaikenlaisten audiovisuaalisten korostusten vaimentaminen ja tästä seuraava tekstipainotteisuus. Dialogi – tai pikemminkin monologi – oli pääosassa jo *Keräilijättäressä* (1967), ohjaajansa ensimmäisessä ”rohmermaisessa” pitkässä filmissä, mutta myöhempien töiden rinnalla senkin tyylikeinot tuntuvat lähes alleviivaavilta. Nyt esitetyt, *Komedioita ja sananlaskuja* -alaotsikolla varustetut tarinat ovat vielä eleettömämmin puhekeskeisiä, mutta samalla ihmeen vangitsevia ja vain satunnaisesti tylsiä.

Rohmerin henkilöiden harrastama loputon selittely, itsen ja ihmissuhteiden pohjaton analysointi, on toisaalta koomisen kirjallista, toisaalta surumielisen hedelmätöntä. Kummankin tunteen taustalla piilee havainto siitä, etteivät sanat tavoita todellisuutta kuin häivähdyksenomaisesti ja että maailma pakenee sanoja mutta parempiakaan välineitä ei ole tarjolla. Kuten

”Roolihahmojen välinen kommunikointi on yhtä vajavaista kuin heidän tietonsa, ja dialogi muuttuu usein monologiksi.”

kollega **Tero Vainio** kiteytti, ”Rohmer tavoittaa jotain olennaista ihmisen tavasta olla maailmassa yhtä aikaa läsnä ja siitä irti”.

Rohmerlainen ihminen tyytyy tähän puolitettuun olotilaan sympaattisen sankarillisesti ja intoutuu tilaisuuden tullen uuteen tragikoomiseen esitelmään esimerkiksi sitoutumisen välttämisen välttämättömyydestä, salaatin ja elimistön ilmavuudesta tai auringonlaskun viimeisestä vihreästä säteestä. Hänen kommunikointinsa on yhtä vajavaista kuin hänen tietonsa, ja dialogi muuttuu helposti monologiksi. Usein hänen kohtalonsa kuvastuu vasten jotain laajempaa, kuten luontoa (*Keräilijätär* ja *Vihreä säde*) tai suurkaupunkia, jossa ”minä olen kuin kuiva lehti, jonka tuuli puhaltaa metrotunneliin” *(Lentäjän nainen*).

Samalla syntyy kuva hetkien ohikiitävyydestä, olemisen häivähtävyydestä, joka on kuin perhosen lento – ja lopulta kaikki, mitä meillä on.

Pulp Ruisrockin avauspäivän pääesiintyjäksi

MUSIIKKI Ensi kesän Ruisrockin avauspäivän pääesiintyjäksi on varmistunut brittisuosikki Pulp.

Jarvis Cockerin luotsaama Pulp oli yksi 1990-luvun brittipop-aallon merkittävimmistä yhtyeistä Blurin, Oasiksen ja Sueden rinnalla.

Vuonna 2002 tauolle vetäytynyt yhtye aloitti viime vuonna paluukiertueen alkuperäisessä kokoonpanossaan.

Pulpin tunnetuimpia hittejä ovat muun muassa *Common People* ja *Disco 2000* vuonna 1995 ilmestyneeltä *Different Class* -albumilta. Seuraavana kesänä vuonna 1996 Pulp esiintyi Ruisrockissa, samana vuonna Blurin kanssa.

Ennen taukoa yhtye julkaisi seitsemän albumia, joita on myyty miljoonia kappaleita eri puolilla maailmaa.

Ruisrock on Turun Ruissalossa 6.–8. heinäkuuta. (STT)

The Beatles mietiskeli paluuta 1970-luvulla

MUSIIKKI ”The Beatles-yhtyeen jäsenet harkitsivat 1970-luvulla tekevänsä vielä yhdessä musiikkia”, kertoo laulaja-musiikintekijä **Paul McCartney** yhdysvaltalaisen musiikkilehden *Rolling Stonen* haastattelussa.

”Siitä oli puhetta pariinkin kertaan, mutta intohimoa ei sitten kuitenkaan löytynyt tarpeeksi!”, McCartney sanoo.

McCartney huomauttaa myös, että yhtye vähän pelkäsikin comebackin tekemistä. Ei olisi ollut ollenkaan hauskaa kuulla, että yleisö ei enää pidäkään The Beatlesista.

”Ainakin joku meistä oli aina sitä mieltä, että yhteistyön aloittaminen uudestaan ei ole hyvä idea”, McCartney kiteyttää.

Comebackin suunnitteleminen päättyi tylysti joulukuussa 1980, kun **John Lennon** ammuttiin kotitalonsa edustalla New Yorkissa. (STT)